

Aşere Kâideleri, yazar Recep Koyuncu (İstanbul: Hacıveyiszade İlim ve Kültür Vakfı Yayınları, 2023), 184 sayfa, ISBN: 9786056925559

Elif Nur ERDEM

Yüksek Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı,
Konya, Türkiye

Master's Student, Necmettin Erbakan University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, Konya, Turkey

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4882-9948> | ROD ID: <https://ror.org/013s3zh21>

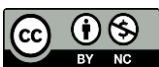
eliferdem56@gmail.com

Makale Bilgileri	Öz
<p>Makale Geçmişi Gelis: 06.10.2023 Kabul: 21.12.2023 Yayın: 30.12.2023</p> <p>Anahtar Kelimeler: Kıraat, Aşru's-Suğra, İmam, Usûl, Aşere Kâideleri.</p>	<p>Kıraat ilminin konusu, Kur'an kelimelerinin telaffuzundaki farklılıklarla hazf, isbat, fasl, vasl, idgâm, ismâm ve imâle gibi eda keyfiyetlerini ihtiva eden Kur'an lafızlarıdır. Kıraat ilminin amacı ise, sahih ile şâz kıraati birbirinden ayırmak, Kur'an kelimelerinin eda keyfiyetini ve bu kelimelerdeki okuyuş farklılıklarını nakledenlere isnat etmek suretiyle orijinalliği muhafaza ederek sonraki nesillere intikalini sağlamaktır. Bin dört yüz yıl öncesinden günümüze kadar her asırda kıraat ilmi ile iştigal eden âlimler vesilesiyle Kur'an kelimeleri hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze intikal etmiştir. Gerek ülkemizde gerekse İslâm coğrafyasında kıraat ilmi eğitim ve öğretiminde çeşitli yöntemler uygulanmaktadır. Bunlardan biri de on kıraat imamı ve râvilerinin ihtilaflarını içeren ve "aşru's-suğra" olarak ifade edilen yöntemdir. Aşere olarak da ifade edilen bu eğitim yönteminin -Mısır tariki üzere- kâideleri, tanıtılan eserin ana konusunu oluşturmaktadır.</p>

Aşere Kâideleri by Recep Koyuncu (İstanbul: Hacıveyiszade İlim ve Kültür Vakfı Yayınları, 2023), 184 page, ISBN 9786056925559

Article Info	Abstract
<p>Article History Received: 06.10.2023 Accepted: 21.12.2023 Published: 30.12.2023</p> <p>Keywords: Recitation, Ashru's-Sughra, Imam, Method, Asherah Rules.</p>	<p>The subject of the science of recitation is the Quranic words that contain the differences in the pronunciation of the Qur'anic words and the qualities of performance such as hazf, isbat, fasl, vasl, idgâm, ismâm and imâla. The purpose of the science of recitation is to distinguish between sahih and shaz recitation, and to ensure that the originality is preserved by attributing the quality of the Qur'anic words and the differences in pronunciation of these words to the transmitters, and to ensure their transmission to the next generations. From fourteen hundred years ago to the present day, the words of the Qur'an have been handed down to the present day without any change, thanks to the scholars who have been engaged in the science of recitation in every century. Various methods are applied in recitation science education and training both in our country and in other Islamic geography. One of these is the method called "ashru's-sughra", which includes the disagreements of the ten recitation imams and narrators. The rules of this education method, also referred to as Ashara -like the Egyptian tradition- constitute the main subject of the introduced work.</p>

Atıf/Citation: Erdem, Elif Nur. "Aşere Kâideleri, yazar Recep Koyuncu (İstanbul: Hacıveyiszade İlim ve Kültür Vakfı Yayınları, 2023), 184 sayfa, ISBN 9786056925559". *Akif* 53/2 (2023), 371-374. <https://doi.org/10.51121/akif.2023.51>

"This article is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License** (CC BY-NC 4.0)" / Bu makale, **Atıf-GayriTicari (CC BY-NC 4.0) Uluslararası Lisansı** altında lisanslanmıştır."

Giriş

Kur'an-ı Kerim, insanların kulluk bilincine ulaşmaları için Allah tarafından gönderilmiş bir rehberdir. Kur'an'ın en büyük muhatabı Hz. Muhammed (s.a.v.) yirmi üç yıllık nüzûl sürecinde Cibrîl (a.s.) vasıtasıyla nâzil olan âyetleri ashabına tebliğ etmiştir. Süreç içerisinde ortaya çıkan kıraat farklılıklarının vahiy kaynaklı olduğunu söyleyerek ashabın ihtilafa düşmesini engellemiştir. Bu hususta Buhârî'den nakledilen rivayete göre Hz. Ömer, Hişâm b. Hakîm'in Furkân sûresini farklı bir kıraat ile okuduğunu duyunca yakasından tutarak Resulullah'a (s.a.v.) götürmüştür. Hz. Peygamber (s.a.v.) her iki okuyuşu da onaylamak suretiyle o şekilde vahyolunduğunu bildirmiş ve şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz bu Kur'an yedi harf üzere indirilmiştir. Ondan kolayınıza geleni okuyunuz."¹

Kıraat ilminin konusu, Kur'an kelimelerinin telaffuzundaki değişikliklerle hazf, isbat, fasl, vasl, idgâm, işmâm ve imâle gibi eda keyfiyetlerini ihtiva eden Kur'ân lafızlarıdır. Kıraat ilminin amacı ise sahih ile şâz kıraati birbirinden ayırmak, Kur'an kelimelerinin eda keyfiyetini ve bu kelimelerdeki okuyuş farklılıklarını nakledenlere isnat etmek suretiyle orijinalliği muhafaza ederek sonraki nesillere intikalini sağlamaktır. Nitekim Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vefatından sonra sahabe, kıraate dair bildiklerini başkalarına nakletmek adına farklı -bilhassa İslâm ile yeni müşerref olmuş- bölgelere gitmişlerdir. Bunun yanı sıra Hz. Osman (r.a.) zamanında istinsah edilen Mushafların başka şehirlere beraberinde hoca ile gönderilmesi de kıraat ilminin önemini ortaya koyar mahiyettedir. Bin dört yüz yıl öncesinden günümüze kadar her asırda kıraat ilmi ile iştigal eden âlimler vesilesiyle Kur'an kelimeleri hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze intikal etmiştir.

Gerek ülkemizde gerekse İslâm coğrafyasında kıraat ilmi eğitim ve öğretiminde çeşitli yöntemler uygulanmaktadır. Bunlardan biri de on kıraat imamı ve râvilerinin ihtilaflarını içeren ve *aşru's-suğra* olarak ifade edilen yöntemdir. Aşere olarak da ifade edilen bu eğitim yönteminin -Mısır tariki üzere- kâideleri, tanıtacağımız eserin ana konusunu oluşturmaktadır.

Tanıtımını yapacağımız *Aşere Kâideleri* isimli eser, kıraat ilmi ile ilgili eserler kaleme alarak alana katkıda bulunan Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Recep KOYUNCU tarafından telif edilmiştir. 184 sayfadan oluşan çalışma, ön söz ve iki bölümden oluşmaktadır.

Eserin *Kıraat İlmi ve Temel Meseleler* başlıklı birinci bölümünde sekiz alt başlık bulunmaktadır (s. 13-41). Bu bölümde ilk olarak kıraat ilminin tanımı, konusu, gaye ve faydasına dair bilgilere yer verilmiştir. Kıraat farklılıklarının diğer ilimlere katkısına da değinilerek konunun ilgilileri için ayrıntılı bilgiye ulaşılabilecek kaynak ismi zikredilmiştir. Ardından sıhhat itibarıyla kıraatlerin tasnifi aktarıldıktan sonra kıraat öğretim metotları tanıtılmıştır. Kıraat ilminin tarihî süreci, bu alanda yapılan çalışmalar, kıraat tarihinde dönüm noktası sayılan eserler ve müelliflerine dair bilgiler mücmel bir şekilde beyan edilmiştir (s. 13-23).

Alanla ilgilenen kişilerin ezberlemesi elzem olan on kıraat imamı ve râvilerinin remizleri hem metin hem de tablo halinde sunulduktan sonra *Kıraat Eğitiminin Osmanlı'ya İntikali* başlığı altında konuyla ilgili açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir. Kıraat alanında otorite kabul edilen İbnü'l-Cezerî'nin hayatıyla ilgili gerekli malumata yer verilmiş, Yıldırım Bayezid'in 798/1395 yılında İbnü'l-Cezerî'yi Osmanlı'ya daveti ile kıraat ilminin Bursa'da başlayan seyrinden söz

¹ Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *el-Câmi'u's-şâhih*, nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr (b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001), "Kitâbü Fedâilü'l-Kur'ân", 5.

edilmiştir. İlgili kısımda yer alan bilgilere göre İbnü'l-Cezerî, Bursa'da kaldığı sürede bir yandan kıraat tedrisine devam etmiş, diğer yandan en kıymetli çalışması *en-Neşr fi'l-kırâ'âti'l-aşr* adlı eseri telif etmiştir (s. 24-29).

Müellifin, İbnü'l-Cezerî'nin kıraat ilmindeki önemli rollerinden birinin hadis ilminde yer alan metin-sened tenkidine müşâbih bir usûlü kıraat ilminde uyguladığı tahrîrât geleneğine öncülük etmesi olduğunu özellikle vurguladığı görülmektedir. Tahrîrât, tarik isnadı ekseninde vecihlerin sahihini sakiminden ayırmaktır. Tahrîrâtın kıraat ilmi geleneğinde müstakil bir alan haline gelmesi neticesinde İbnü'l-Cezerî'nin yeni bir kıraat tasavvuru oluşturduğu ifade edilmektedir. Bu gelişimin en önemli yansımalarından birinin tarik ve mesleklerin oluşması olduğunu belirten yazar, akabinde *Kıraat İlminde Tarik ve Meslekler* başlığı altında *kıraat-ı seb'a*, *kıraat-ı aşere*, *takrib* gibi eğitim metotlarına yer vermiştir. Bunu takiben kıraat tedrisatında ortaya çıkan İstanbul tariki ve Mısır tariki ile mesleklerine dair bilgiler yer almaktadır. *İstanbul ve Mısır Tariki Arasındaki Farklar* başlığı (sûre evveli ile iki sûre arasında besmele kullanımı, cemî müzekker muhatab, cemî müzekker gâib mimleri, harekeli hemzenin harekesini mâkabline nakil veya sekt hususu, medd-i bedel ile zî'l-yâ veya harf-i lîn olan kelimenin bir âyet içerisinde olmaları durumu) ile birinci bölüm nihayete ermektedir (s. 29-41).

Eserin yaklaşık üçte ikisini teşkil eden ikinci bölüm, kıraat ilminde usûle dair konulara tahsis edilmiştir (s. 43-115). İdgam, med, hemze ile ilgili meseleler, feth, beyne, imâle gibi konuların yer aldığı, *İstîâze ve Besmele* ile başlayan ve *Zâid Yâ'lar* ile biten yirmi bir başlıkta, Mısır tariki üzere, aşere kâideleri tafsilatlı olarak anlatılmıştır. Bu bölümde yer alan ıstılahların açıklamalarının ilk geçtiği yerde dipnot olarak verildiği ve bu sayede okuyucuya kolaylık sağlandığı görülmektedir. İlgili bölümde yer alan kâideler anlaşılır biçimde açıklandıktan sonra vücutlar eşliğinde örneklendirilmiştir. Bununla beraber bazı kurallara ilişkin istisnai durumlara da işaret edilmiş, yer yer İstanbul tariki ile arasındaki farklara değinilmiştir.

Müellifin bazı kıraat keyfiyetlerini yalnızca metin olarak değil, tablolarla destekleyerek görsel olarak da okuyucuya sunmayı tercih ettiği ve bu sayede konuyu daha anlaşılır bir vaziyete getirdiği müşahede edilmektedir. Bölümün son kısmında muhtasar-müfid bir kıraat terimleri sözlüğü yer almaktadır (s. 116-151). Ardından *Kıraat İlmi Literatürü* başlığı altında mushaflarla ilgili, yedi, sekiz ve on kıraatle ilgili, tahrîrât, hüccetü'l-kıraat, şâz kıraat, vakf-ibtidâ, tecvid ve kıraate dair genel eserlerin listesi tasnifli ve kronolojik bir şekilde verilmiştir (s. 152-174). Özellikle kıraat alanıyla ilgilenenler için oldukça ilgi çekici olan bu listeyi müellifin eseri hazırlarken yararlandığı zengin bir kaynakça takip etmekte ve son kısımda dizin yer almaktadır (s. 175-184).

Aşere Kâideleri isimli eserin öne çıkan özelliklerini şu şekilde özetlemek mümkündür: Konular klasik eserlerde olduğu gibi sistematik bir şekilde ele alınmıştır. Kıraat ilmi gibi heyecan verici bir ilme ait konuların gayet vazih bir şekilde açıklanmış olması sebebiyle kıraat alanıyla ilgilenenler, özellikle bu alanda lisansüstü çalışma yapanlar veya yapmak isteyenler için söz konusu çalışma bir el kitabı niteliğindedir. Eserin öne çıkan bir diğer özelliği ise usûle dair konuların Türkçe olarak yer almasıdır. Özellikle bu husus, eserin özgün bir çalışma olduğunu göstermektedir. Çünkü konuyla ilgili Türkçe yazılan ve başlıkların sistematik bir biçimde ele alındığı başka bir eser bulunmamaktadır. Dolayısıyla hem öğrenmeye yeni başlayanların hem de klasik eserleri okumakta zorlananların istifade edebilecekleri bir kitaptır. Anlatılan kâidelerle ilgili yeteri kadar örnek verilmesi ve verilen örneklerde ilgili uygulamayı yapan imamın remzinin yer alıyor olması da öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etkidir. Ayrıca kitabın sonunda dizine yer verilmiş olması eserin pratik kullanılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Netice itibari ile tanıtımını yapmaya çalıştığımız eser, hem kıraat ilmi ile ilgili genel bilgileri sunması hem usûle dair meseleleri akıcı ve anlaşılır biçimde ifade etmesi hem de kıraat

ilmine dair eserlerin tasnif edilerek verilmiş olması sebebiyle son derece pratik bir eserdir. Bununla birlikte çalışmanın birtakım düzeltmelere de ihtiyacı olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Zira verilen örneklerin birkaçında hata olduğu görülmektedir. Ayrıca eserde yer alan bazı yazım hataları, özellikle imamların remizleri söz konusu olduğunda, yanlış anlamaya sebep olabilmektedir. Her şeye rağmen eserin kıraat ilmini tanıma ve öğrenme noktasında faydalı olacağına inanıyor ve alana katkı sağlayacağını düşünüyoruz.

Funding / Finansman: This research received no external funding. / Bu araştırma herhangi bir dış fon almamıştır.

Conflicts of Interest / Çıkar Çatışması: The authors declare no conflict of interest. / Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.